קיצור שלחן ערוך — דין ברך על מאכל או משקה ואחר כך הביאו לו עוד

קיצור שלחן ערוך · להדפסה · מבית דוד

בֵּרַךְ עַל הַלֶּחֶם וְלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכוֹל יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהֵכִין לוֹ, כְּגוֹן שֶׁקָּנָה לוֹ לֶחֶם אוֹ גְּלִסְקָא וְסָבַר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דַּי, וְשׁוּב נִתְאַוָּה לֶאֱכוֹל יוֹתֵר וְשָׁלַח לִקְנוֹת לוֹ עוֹד, אֲפִלּוּ יֵשׁ לְפָנָיו עוֹד מִמַּה שֶּׁהֵכִין לוֹ בַּתְּחִלָּה, מִכָּל מָקוֹם, צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית הַמּוֹצִיא עַל מַה שֶּׁהֵבִיאוּ לוֹ, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי נִמְלַךְ. אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וְחָתַךְ לְעַצְמוֹ חֲתִיכָה, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דַּי וְאַחַר כָּךְ נִתְאַוָּה לְיוֹתֵר וְחָתַךְ לוֹ עוֹד, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ עוֹד מִן הָרִאשׁוֹן, אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית, דְּזֶה לֹא מִקְרֵי נִמְלַךְ, כִּי הַדֶּרֶךְ הוּא כָּךְ.

בֵּרַךְ עַל הַפֵּרוֹת שֶׁהוּא אוֹכֵל וְהֵבִיאוּ לוֹ אַחַר כָּךְ עוֹד פֵּרוֹת, אִם בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה הָיְתָה דַּעְתּוֹ עַל כָּל מַה שֶּׁיָּבִיאוּ לוֹ, אַזַי אֲפִלּוּ אִם אֵין לוֹ עוֹד מֵהָרִאשׁוֹנִים, וַאֲפִלּוּ אֵינָן מִמִּין הָרִאשׁוֹן אֶלָּא שֶׁבִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת, אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית עַל אֵלּוּ שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ. וְאִם הוּא נִמְלָךְ מַמָּשׁ, דְּהַיְנוּ שֶׁמִּתְּחִלָּה לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ לֶאֱכוֹל רַק אֵלּוּ שֶׁהֵם לְפָנָיו, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ לֶאֱכוֹל יוֹתֵר, אַזַי אֲפִלּוּ הֵם מִמִּין הָרִאשׁוֹן וְגַם יֵשׁ לְפָנָיו עוֹד גַּם מֵהָרִאשׁוֹנִים, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל אֵלּוּ שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ.

וְאִם בִּתְּחִלָּה הָיְתָה דַּעְתּוֹ סְתָם לֹא כָּךְ וְלֹא כָךְ, אַזַי יֵשׁ חִלּוּק, שֶׁאִם בְּשָׁעָה שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ הַשְּׁנִיִּים לֹא הָיָה לוֹ עוֹד מֵהָרִאשׁוֹנִים צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית. אֲבָל אִם הָיָה לוֹ אָז עוֹד מֵהָרִאשׁוֹנוֹת, יֵשׁ סָפֵק אִם צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית עַל הַשְּׁנִיִּים אוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ. לָכֵן טוֹב לְזָהֵר שֶׁכְּשֶׁהוּא מְבָרֵךְ, תְּהֵא דַּעְתּוֹ עַל כָּל מַה שֶּׁיָּבִיאוּ לוֹ. וְאִם לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ כָּךְ אֶלָּא בִּסְתָמָא, כֵּיוָן דְּאִכָּא סְפֵקָא בִּבְרָכָה, יֵשׁ לוֹ לִמְנוֹעַ אֶת עַצְמוֹ מִלְּאָכְלָם.

הֵבִיאוּ לוֹ פֵּרִי שֶׁהוּא חָשׁוּב וְחָבִיב עָלָיו יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנִים אוֹ שֶׁהוּא מִמִּין שִׁבְעָה, אֲפִלּוּ יֵשׁ לְפָנָיו עוֹד מֵהָרִאשׁוֹנִים, צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל זֶה שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ, כִּי מַה שֶּׁאֵינוֹ חָשׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לִפְטוֹר אֶת הֶחָשׁוּב דֶּרֶךְ גְּרָרָא, אֶלָּא דַּוְקָא כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן לְפָטְרוֹ (כִּדְלִעֵיל סִימָן נ' סָעִיף י"א).

בֵּרַךְ עַל הַשֶּׂכָר וְנִתְכַּוֵּן לִפְטוֹר כָּל מַה שֶּׁיָּבִיאוּ לוֹ מִבִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל, וְהֵבִיאוּ לוֹ דָּגִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַדָּגִים. אֲבָל אִם הָיְתָה דַּעְתּוֹ סְתָם, אֲפִלּוּ אִם בְּשָׁעָה שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַדָּגִים עֲדַיִן הָיָה שֵׂכָר לְפָנָיו, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַדָּגִים. וְלֹא דָּמִי לְפֵרוֹת, אֲפִלּוּ שֶׁאֵלּוּ תַּפּוּחִים וְאֵלּוּ אֱגוֹזִים, מִכָּל מָקוֹם הַכֹּל מִין אֹכֶל הוּא. אֲבָל שֵׂכָר וְדָגִים הֵמָּה לְגַמְרֵי שְׁנֵי מִינִים מְחֻלָּקִים. זֶה אֹכֶל וְזֶה מַשְׁקֶה, וְאֵינָן פּוֹטְרִין זֶה אֶת זֶה, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, אוֹ שֶׁהָיְתָה דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם (סִימָן ר"ו).

כָּל זֹאת לֹא מַיְרֵי אֶלָּא בְּאָדָם הָאוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, אֲבָל אִם הוּא אוֹכֵל אֵצֶל חֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁבֵּרַךְ עַל מִין אֶחָד, פּוֹטֵר כָּל מַה שֶּׁיָּבִיאוּ לוֹ אֲפִלּוּ אֵין לוֹ עוֹד מֵהָרִאשׁוֹנִים, דְּהַכֹּל תָּלוּי בְּדַעַת הַבַּעַל הַבַּיִת. אַךְ אִם נִמְלַךְ מַמָּשׁ, אָז צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית. וְאִם לֹא הָיָה בְּדַעַת בַּעַל הַבַּיִת לְהָבִיא יוֹתֵר רַק לְבַקָּשַׁת הָאוֹרְחִים נָתַן

לָהֶם, גַּם כֵּן אֵינָן צְרִיכִין לְבָרֵךְ, לְפִי שֶׁהָאוֹרְחִים סוֹמְכִין בְּדַעְתָּם שֶׁהַבַּעַל הַבַּיִת מִסְתָּמָא יִתֵּן לָהֶם כָּל צָרְכָּם (סִימָן קע"ט ובחיי"א).

מִי שֶׁבָּא לַסְּעוּדָה וְנָתְנוּ לוֹ כּוֹס וּבֵרַךְ עָלָיו, וְאַחַר כָּךְ שׁוּב נָתְנוּ לוֹ כּוֹסוֹת, אִם הַמִּנְהָג הוּא כֵּן, מִסְתָּמָא הָיְתָה דַּעְתּוֹ עַל כֻּלָּם וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עוֹד (קעד).